

ИПА фондови, или претприступни фондови Европске уније, у српској јавности представљају се као решење за све економске проблеме. Према сајту Канцеларије за европске интеграције Владе Републике Србије, „У новом буџету ЕУ 2007–2013. предвиђена су и средства за нови Инструмент за претприступну помоћ (Instrument for Pre/accession Assistance – IPA) који треба да припреми државе кандидате и потенцијалне кандидате за коришћење структурних фондова ЕУ када постану пуноправне чланице ЕУ“. Такође, из ИПА фондова се финансирају, између осталог, помоћ „у процесу транзиције и изградњи институција, с циљем испуњавања критеријума приближавања ЕУ и јачања административних капацитета“, као и „развој људских ресурса“. [1] Дакле, јасно да се ИПА фондови не користе за јачање индустријске производње или привреде у Србији, већ за циљеве који су корисни, пре свега, за „приближавање“ ЕУ.

Такође, према сајту Канцеларије за европске интеграције, „финансијски оквир за ИПА износи 10 милијарди евра, колико ће земље чланице Уније издвојити као помоћ у периоду од 2007. до 2013“. Међутим, јасно је да се први и други део претходне реченице међусобно искључују. Тачније, у првом делу реченице се наводи да је реч о „финансијском оквиру“ од 10 милијарди евра који ће *евентуално бити издвојен*. Са друге стране, у наставку реченице се истиче да ће земље ЕУ

издвојити

10 милијарди евра за ИПА фондове(!?). Неко очигледно обмањује српску јавност. Такође, овим полуистинама о ИПА фондовима треба додати и следеће. Обећана сума од 10 милијарди евра се, у року од 7 година, дели између 7 држава (Турске, Хрватске, Македоније, које су кандидати за ЕУ, и Албаније, БиХ, Црне Горе и Србије које су потенцијални кандидати). Исто тако, средства из ИПА фондова се додељују и квазитворевини Косово.

Ипак, потпреседник Владе Србије Божидар Ђелић је еуфорично изјавио након састанка са званичницима ЕУ (а то су као ударну вест пренели медији у Србији) да је „договорена додатна подршка“ Србији од ЕУ кроз ИПА фондове. [2] Такође, на конференцији одржаној 29. априла 2010. у Београду под називом „Од КАРДС до ИПА фондова“ потпредседник Ђелић и заменик шефа шефа Делегације Европске комисије у Србији Антонио Мартинс истакли су да ће Србија из ИПА фондова добити двоструко већи износ него из завршеног КАРДС програма.

[3]

Међутим, у пракси није све тако идеално. На пример, Народна скупштина Републике

Србије је 23. априла 2010. уврстила у процедуру Предлог закона о потврђивању Уговора о донацији олакшице за инфраструктурне пројекте за локални оквир у оквиру ИПА 2008 мултикорисничког програма између Европске инвестиционе банке и Републике Србије и Града Београда (у даљем тексту ИПА уговор и ЕИБ). Уговор о донацији је вредан 6 милиона евра. Ипак, у члану 1 ИПА уговора наводи се да је он закључен тек 3. марта 2010. Дакле, требало је две године да се да се закључи уговор на основу ИПА фондова из 2008. године. Такође, у члану 2 ИПА уговора се наводи: „Реализација пројектног сегмента неће трајати дуже од 31. децембра 2015. године“. Дакле, за реализацију пројекта ће у пракси требати 7 година! Такође, у члану 3 ИПА уговора се истиче да ће се пројекат реализовати само: „Под условом да ЕИБ из фондова Европске уније добије средства у складу са Уговором о помоћи који је потписан на дан 28. новембра 2009. године, и Луксембургу на дан 30. новембра 2009. године између ЕИБ-а и Европске комисије у име Европске уније“. У том контексту у члану 3 ИПА уговора наводи се да је 6 милиона евра донације „максимални износ“. Дакле, обећана донација може у пракси бити и мања (и очигледно је да се ради о условном уговору). Такође, донација се условљава и у члану 5 ИПА уговора јер „Извештај о напретку“ мора да одобри ЕИБ. Донација се условљава и „додатним информацијама“ које може захтевати ЕИБ (не наводи се конкретно о каквим је информацијама реч). У члану 6 Србија се обавезује да ће финансирати инспекцију ЕИБ-а у вези са пројектом. У члану 7 се наводи да ће се набавка добара, услуга и извођење радова изводити у складу са смерницама ЕИБ-а. Дакле, уговор и подуговор у вези са пројектом који се финансира из донације изводиће се у складу са смерницама ЕИБ-а. У том контексту, не би било изненађење ако ЕИБ на овом пројекту форсира фирме из Аустрије или Немачке на штету српских фирми (као што је рађено у вези са мостовима код Бешке).

Такође, ако се пројекат у вези са донацијом не „изврши правилно“, ЕИБ може да „смањи донацију“ или да тражи њено враћање, наводи се у члану 11. Коначно, у члану 13 се додаје и основна сврха ИПА уговора. Република Србија и Београд су дужни да „укључе у сав свој промотивни материјал везан за активности које спадају у оквир Пројектног сегмента напомену о чињеници да су подржани од ЕИБ-а и Европске комисије, и ако је прикладно, лого ЕИБ-а и симбол Европске уније“. У члану 14 се наводи и да се ИПА уговор може суспендовати и због „углавном више силе“ и да „неће постојати обавеза плаћања никакве одштете на основу супензије“ од стране ЕИБ-а. Такође, у члану 16 се истиче да ЕИБ може раскинути уговор и због тога што се он не остварује на „прави начин“. Шта те формулације конкретно значе и шта је то „углавном виша сила“ не објашњава се. Слично томе, у члану 16 се наводи да ако Република Србија и Београд не изврше „било коју обавезу у погледу било ког кредитног или финансијског инструмента који је дала ЕИБ или према ЕИБ-у и Европској унији“ уговор се раскида. Дакле, ИПА уговор је и једна врста притиска на дужника, у овом случају Србију. Да не би било никаквих дилема која је страна доминатна у овом уговору, у члану 18 се предвиђа надлежност (у случају спора) Суда правде ЕУ.

Сличне одредбе су предвиђене и у анексима ИПА уговора. У Анексу I ИПА уговора 2008. наводи се да је „исплата износа који се помињу у овом Анексу оријентационо предвиђена“. Такође, у табелама у Анексу

I износи се да донација чини само 20 одсто укупног пројекта. Остало треба да обезбеде српски партнери (вероватно и путем новог задуживања код ЕИБ-а и сличних институција). У Анексу II се наводи да ће донација бити усмерена и за „трошкове консултантских услуга“.

Међутим, у анексима се не наводи колики ће износ од донације отићи на трошкове консултантских услуга.

У Анексу V се наводи предложени формат почетног извештаја и инсистира се на мерама које треба да постигну да се „Европска унија идентификује као извор кофинасирања“. Дакле, поново инсистирање на пробриселској пропаганди у Србији.

Као додаток, на крају ИПА уговора се наводи и образац Почетног извештаја, Извештаја о реализацији и списак анекса, у којем се помиње да један од њих (04) треба да садржи Одлуку о склапању уговора за консултантске услуге уз документацију о процени понуда. Али, поново, као и у дугим деловима ИПА уговора, не истиче се колики ће део донације отићи на консултантске услуге (у табеларном приказу 3 и 4 нема податка о томе колико ће износа из донације отићи на консултантске услуге).

Из претходно изнетих чињеница може се закључити да је ИПА уговор нејасан и услован. Не зна се тачан износ донације, нити ко ће имати највећу корист од ње (грађани Србије или консултанти и фирме из ЕУ). Такође, ИПА уговор је и једна врста притиска на дужника (у овом случају ЕИБ-а на Србију). ИПА уговор има и очигледну пропаганду сврху. ИПА уговор доприноси и јачању пробриселске бирократије у Србији. У том контексту треба посматрати и (економски необјашњиву) одлуку да се у наредне две године у Влади Србије запосли 350 службеника због „управљања фондовима ЕУ“ [4]. Упркос томе што ММФ захтева да се смањи државна администрација и што ће у наредном периоду бити отпуштено неколико стотина људи само из Владе Републике Србије. Или, што ће бити отпуштено приближно 130 људи у Министарству спољних послова, Министарству за Косово и Метохију 23, Министарству здравља 54, Министарству рада и социјалне политике, Министарству просвете 45 и Министарству за науку 8.

[5]

Очигледно да су за власти у Београду ИПА фондови, који су, пре свега, усмерени на јачање пробриселске бирократије и пропаганде, важнији чак и од КиМ, здравствене заштите, науке, образовања, запослености и социјалног положаја грађана.

[1] Према сајту Канцеларије за европске интеграције Владе Републике Србије

[2] *Мондо, Блиц, Танјуг*, 12. децембар 2009.

[3] Л. Ћоћај, *Привредни преглед*, 30. април 2010.

[4] Б. Чпајак, *Политика*, 6. април 2010, према речима Огњена Мирића, координатора за фондове ЕУ у Влади Србије.

[5] *Вечерње новости*, 29. април 2010.